

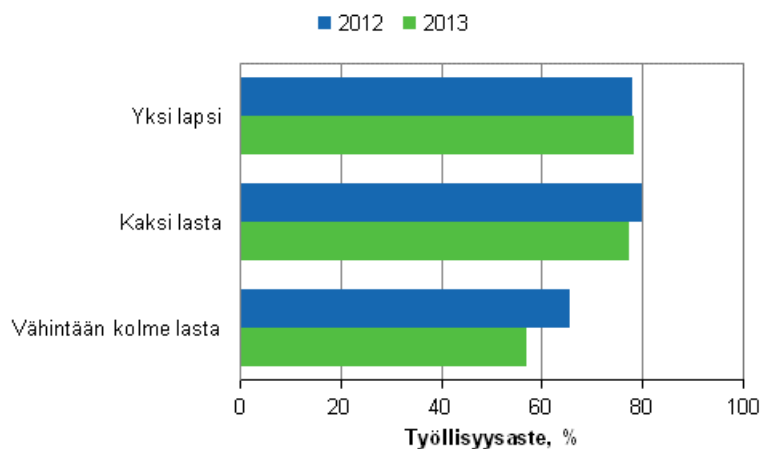
Työvoimatutkimus

Perheet ja työ vuonna 2013

Monilapsisten perheiden äitien työllisyys kääntyi laskuun

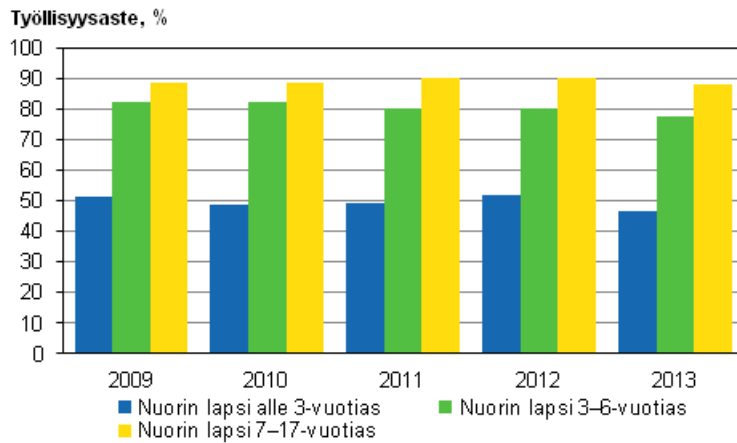
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan äitien työllisyys on vähentynyt vuodesta 2012 vuoteen 2013. Tämä näkyy selvimmin monilapsisissa ja pienten lasten perheissä. Tiedot käyvät ilmi työvoimatutkimuksen vuosikatsauksesta *Perheet ja työ vuonna 2013*.

Äitien työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2012 ja 2013, 20–59-vuotiaat

Yksilapsisten perheiden äitien työllisyys on pysynyt ennallaan vuodesta 2012 vuoteen 2013. Sen sijaan useamman lapsen perheissä äitien työllisyys on laskenut ja työttömyys noussut. Vähintään kolmen lapsen perheissä äitien työllisyysaste on laskenut kahdeksan prosenttiyksikköä ja työttömyysaste noussut viisi prosenttiyksikköä. Lasten lukumäärä ei juurikaan vaikuta isien työllisyys- ja työttömyysasteisiin.

Äitien työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2012 ja 2013, 20–59-vuotiaat

Niissä perheissä, joissa nuorin lapsi on alle kolmevuotias, äitien työllisyysaste on laskenut viisi prosenttiyksikköä vuodesta 2012 vuoteen 2013. Nuorimman lapsen ollessa kolmevuotias tai vanhempi äitien työllisyysasteen lasku on ollut kaksi prosenttiyksikköä. Kaikkien lapsiperheiden äitien työttömyysaste on hieman noussut. Työttömyys on lisääntynyt eniten alle 3-vuotiaiden lasten äideillä. Myös alle 3-vuotiaiden lasten isillä työttömyys on lisääntynyt, vaikka muilla isillä työttömyys on hieman vähentynyt.

Linkit

Työvoimatutkimuksen päivitettyt taulukot: <http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tau.html>.

Työllisyydessä ja työsuhteissa vuonna 2013 tapahtuneista muutoksista on kerrottu työvoimatutkimuksen aikaisemmassa vuosikatsauksessa [Työllisyys ja työttömyys vuonna 2013](#).

Sisällys

1. Johdanto.....	4
2. Äitien työllisyys kääntyi laskuun.....	5
3. Lapsiperheiden vanhempien työmarkkina-asema.....	6
4. Entistä suurempi osa äideistä hoitamassa lapsia ilman työsuhdetta.....	8
5. Monilapsisten perheiden äidit aikaisempaa useammin kotona.....	10
6. Käsitteitä.....	11
7. Työvoimatutkimuksen kotitalousosa antaa tietoa perheiden työllisyydestä.....	12

Taulukot

Liitetaulukot, aikasarjataulukot vuosilta 2009–2013

Liitetaulukko 1. Työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat.....	13
Liitetaulukko 2. Työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat.....	13
Liitetaulukko 3. Työvoimaosuudet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat.....	14
Liitetaulukko 4. Työvoimaosuudet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat.....	14
Liitetaulukko 5. Työttömyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat.....	15
Liitetaulukko 6. Työttömyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat.....	15
Liitetaulukko 7. Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2013, 20-59-vuotiaat.....	16
Liitetaulukko 8. Äitien työssäolo ja perhevapaat lasten lukumäärän mukaan vuonna 2013, 20-59-vuotiaat.....	16

Kuviot

Kuvio 1. Isien ja äitien työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuonna 2013, 20–59-vuotiaat.....	6
Kuvio 2. Äitien työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009–2013, 20–59-vuotiaat.....	6
Kuvio 3. Vanhempien työmarkkina-asema kahden 20–59-vuotiaan huoltajan lapsiperheissä nuorimman lapsen iän mukaan vuonna	7
Kuvio 4. Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäolo ja perhevapaat vuosina 2009–2013, 20–59-vuotiaat	8
Kuvio 5. Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2013, 20–59-vuotiaat	9
Kuvio 6. Äitien työssäolo ja perhevapaat lasten lukumäärän mukaan vuonna 2013, 20–59-vuotiaat	10
Laatuseloste: Työvoimatutkimus.....	17

1. Johdanto

Tämä työvoimatutkimuksen julkaisu sisältää tilastotietoja perheistä ja työstä. Tiedot perustuvat työvoimatutkimuksen kotitalousosasta saatuihin haastattelutietoihin. Julkaisussa keskitytään 20–59-vuotiaiden ikäryhmään sekä perheiden että vertailuryhmänä käytettävien lapsettomien henkilöiden osalta, koska yli 99 prosenttia alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmista kuuluu tähän ikäryhmään. Lapsettomiksi tässä katsotaan ne, joiden kotitaloudessa ei asu alle 18-vuotiaita lapsia.

Vuoden 2013 lopussa lapsiperheitä oli yhteensä 576 000. Lapsiperheiksi lasketaan ne perheet, joissa on vähintään yksi samassa kotitaloudessa asuva alle 18-vuotias lapsi. Lapsiperheissä asui vuodenvaihteessa keskimäärin 1,84 lasta. Lapsiperheistä 60 prosenttia oli aviopariperheitä ja 19 prosenttia avopariperheitä. Noin viidennes lapsiperheistä oli yksinhuoltajaperheitä. (Lähde: Väestö- ja kuolemansyytilastot, Tilastokeskus).

Tässä julkaisussa tarkastellaan vuosien 2009 ja 2013 välisenä aikana tapahtuneita muutoksia lapsiperheiden isien ja äitien työllisyydessä ja perhevapaiden käytössä. Liitetaulukot sisältävät tietoja kaikilta näiltä vuosilta.

Työvoimatutkimuksessa työssä olevien lisäksi työllisiksi luokitellaan työstä äitiys- ja isyysvapaalla olevat sekä ne, joiden poissaolo työstä on kestänyt alle kolme kuukautta. Näin ollen etenkin pienten lasten äitien kohdalla työllisten joukossa on runsaasti sellaisia äitejä, jotka tosiasiallisesti ovat kotona hoitamassa lasta. Vastaavasti työstä hoitovapaalla olevat äidit luokituvat useimmiten työvoiman ulkopuolelle, sillä hoitovapaata pidetään yleensä äitiysvapaan ja vanhempainvapaan perään, jolloin vapaan kokonaiskesto on pitkä. Tässä julkaisussa luvuissa 2 ja 3 kuvataan lapsiperheen vanhempien työllisyyttä ja luvuissa 4 ja 5 kerrotaan tarkemmin heidän tosiasiallisesta toiminnastaan.

Käytettyjä käsitteitä ja työvoimatutkimuksen kotitalousosaa kuvataan tarkemmin luvuissa 6 ja 7.

2. Äitien työllisyys kääntyi laskuun

Miesten **työllisyysaste** on ollut perinteisesti hieman korkeampi kuin naisten. Vuonna 2013 työllisyysaste oli 20–59-vuotiailla miehillä keskimäärin 79 prosenttia ja naisilla 77 prosenttia. Kuitenkin vaihtelu perhemuodon mukaan on suurta varsinkin miehillä: vuonna 2013 lapsiperheiden isillä työllisyysaste oli 91 prosenttia, kun taas lapsettomilla miehillä se oli 73 prosenttia. Lapsiperheiden isät ovat siis edelleenkin muita miehiä tiukemmin kiinni työelämässä.

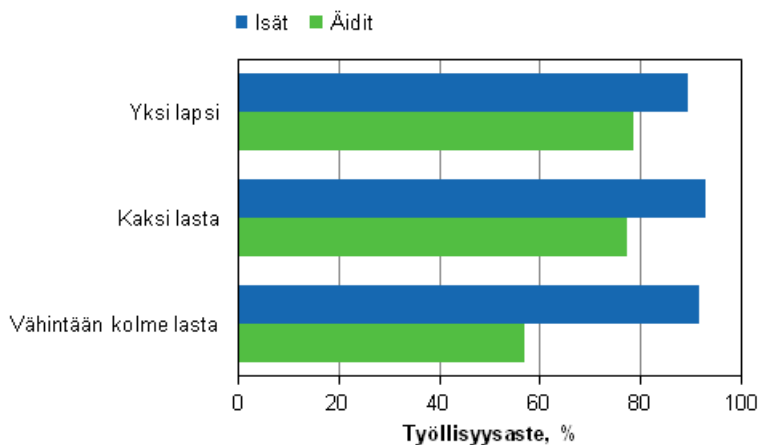
Naisten työllisyys on perhemuodon mukaan tasaisempaa kuin miesten, mutta lapsettomien naisten työllisyysaste on viime vuosina ollut hieman korkeampi kuin alle 18-vuotiaiden lasten äitien. Vuonna 2013 lapsettomien naisten työllisyysaste oli 78 prosenttia ja lapsiperheen äitien 74 prosenttia. Vuosien 2009 ja 2013 välillä äitien työllisyysaste on pienentynyt lähes kolme prosenttiyksikköä, kun taas muilla naisilla se ei ole juuri muuttunut.

Alle 18-vuotiaiden lasten isillä **työttömyysaste** oli selvästi matalampi kuin miehillä, joilla ei ole alaikäisiä lapsia. Isien työttömyysaste pysyi samana vuodesta 2012 vuoteen 2013, kun taas muilla miehillä työttömyysaste nousi hieman. Sen sijaan naisilla kehitys on samana aikana ollut päinvastainen. Äitien työttömyysaste kasvoi, kun taas muilla naisilla se pysyi lähes samana.

3. Lapsiperheiden vanhempien työmarkkina-asema

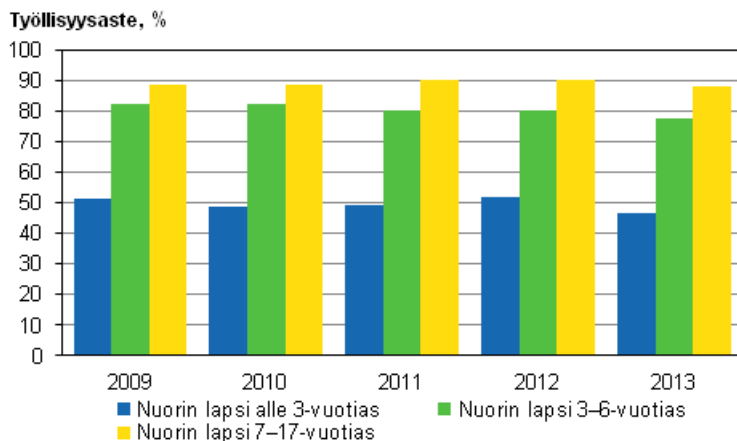
Lasten lukumäärä perheessä vaikuttaa selvemmin äitien kuin isien työllisyyteen. Isien työllisyysaste on useana peräkkäisenä vuotena ollut noin 90 prosenttia lasten lukumäärästä riippumatta. Vuonna 2013 yhden tai kahden lapsen äideistä keskimäärin 78 prosenttia oli työllisiä, kun taas vähintään kolmen lapsen äideistä 57 prosenttia. (Kuvio 1.) Äitien työllisyyden pienentyminen vuodesta 2012 vuoteen 2013 näkyy erityisen selvästi useampilapsisissa perheissä. Vielä vuonna 2012 kolmen tai useamman lapsen perheissä äideistä oli työllisiä 65 prosenttia.

Kuvio 1. Isien ja äitien työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuonna 2013, 20–59-vuotiaat

Perheen nuorimman lapsen ikä vaikuttaa äitien työllisyyteen. Alle 3-vuotiaiden lasten äitien työllisyysaste oli 46 prosenttia vuonna 2013. Nuorimman lapsen mentyä kouluun on äitien työllisyysaste noussut lähes samalle tasolle isien kanssa. Äitien työllisyysasteen lasku vuodesta 2012 vuoteen 2013 oli suurin alle 3-vuotiaiden lasten äitien kohdalla. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Äitien työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009–2013, 20–59-vuotiaat

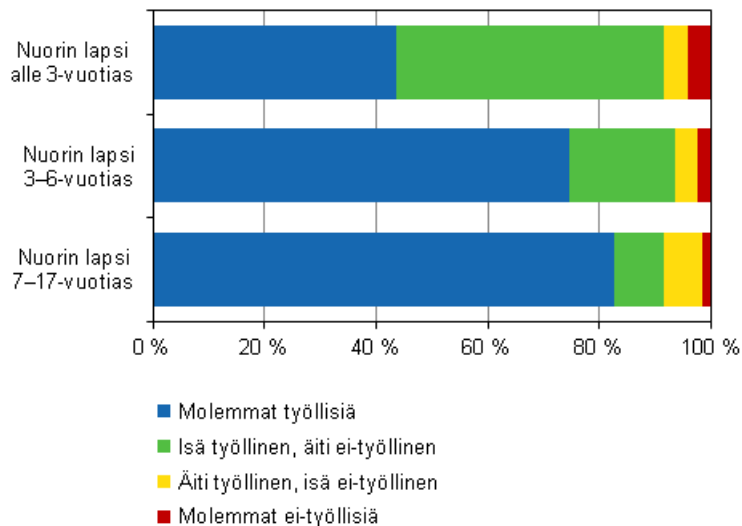

Isien perhevapaat ovat yleensä lyhyempiä kuin äitien. Isyysvapaan, isäkuukauden tai alle kolmen kuukauden pituisen hoitovapaan aikana isät luokittevat työllisiksi, ja siksi perhevapaille ei ole juuri vaikutusta isien työllisyysasteeseen.

Molemmat vanhemmat olivat työllisiä 68 prosentissa kaikista kahden huoltajan lapsiperheistä vuonna 2013. Nuorimman lapsen ollessa 3–6-vuotias 74 prosentissa kahden huoltajan perheistä molemmat

vanhemmat ovat työllisiä ja kouluikäisten lasten vanhemmista jo 82 prosenttia. Nuorimman lapsen kasvaessa sellaistaen lapsiperheiden määrä vähenee, joissa molemmat vanhemmat ovat ei-työllisiä. Kun nuorin lapsi on alle 3-vuotias, molemmat vanhemmat ovat ei-työllisiä 7 prosentissa kahden huoltajan perheistä, kun taas kouluikäisten lasten vanhemmista enää kahdessa prosentissa perheistä. (Kuvio 3)

Kuvio 3. Vanhempien työmarkkina-asema kahden 20–59-vuotiaan huoltajan lapsiperheissä nuorimman lapsen iän mukaan vuonna

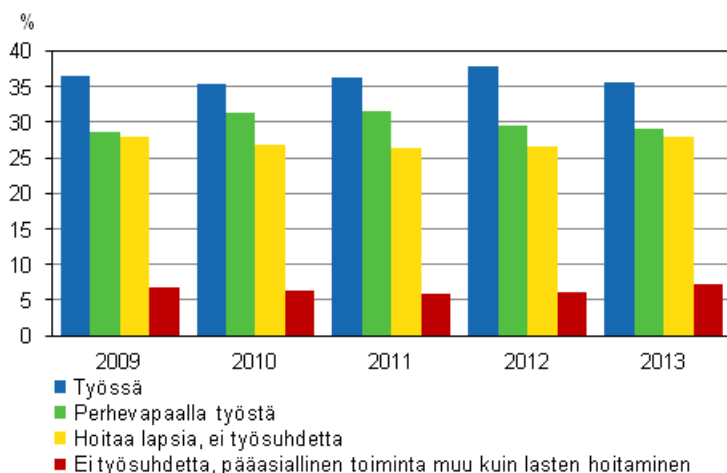
4. Entistä suurempi osa äideistä hoitamassa lapsia ilman työsuhdetta

Pelkkä työllisyysaste ei kuitenkaan vielä kerro, kuinka moni pienten lasten vanhemmista tosiasiasa on työssä. Työvoimatutkimuksessa työllisiksi luokitellaan työstä äitiys- ja isyysvapaalla olevat sekä ne, joiden poissaolo työstä on kestänyt alle kolme kuukautta. Näin ollen etenkin pienten lasten äitien kohdalla työllisten joukossa on runsaasti sellaisia äitejä, jotka tosiasiasa ovat kotona hoitamassa lasta. Vastaavasti työstä hoitovapaalla olevat äidit luokittevat useimmiten työvoiman ulkopuolelle, sillä hoitovapaata pidetään yleensä äitiysvapaan ja vanhempainvapaan perään, jolloin vapaan kokonaiskesto on yli kolme kuukautta.

Kuviossa 4 näkyvät omana ryhmänään ne alle kolmevuotiaiden lasten äidit, jotka olivat tosiasiasa työssä. Lisäksi on kuvattu erikseen työstä perhevapaalla (äitiys-, vanhempain- tai hoitovapaalla) olevat sekä lapsiaan kotona hoitavat äidit, joilla ei ole voimassa olevaa työsuhdetta. Neljäntenä joukkona ovat ne, jotka ovat itse ilmoittaneet pääasiasa toiminnaksi muun kuin lasten hoitamisen. Tähän luokkaan sisältyvät esimerkiksi opiskelijat ja työttömät.

Perheen nuorimman lapsen ollessa alle 3-vuotias suurin osa äideistä on joko perhevapaalla työstä tai muuten hoitamassa lapsia ilman työsuhdetta. Työssä on reilu kolmannes tämän ikäisten lasten äideistä. Vuodesta 2012 vuoteen 2013 työssä olevien äitien osuus on vähentynyt ja työstä perhevapaalla olevien osuus on pysynyt lähes samanlaisena. Sen sijaan kotona ilman työsuhdetta olevien osuus on hieman lisääntynyt. Tähän ryhmään kuuluu sekä niitä äitejä, jotka hoitavat pääasiasa lapsia kotona, että niitä, joiden pääasiasaallinen toiminta on jokin muu kuin lasten hoitaminen. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäolo ja perhevapaat vuosina 2009–2013, 20–59-vuotiaat

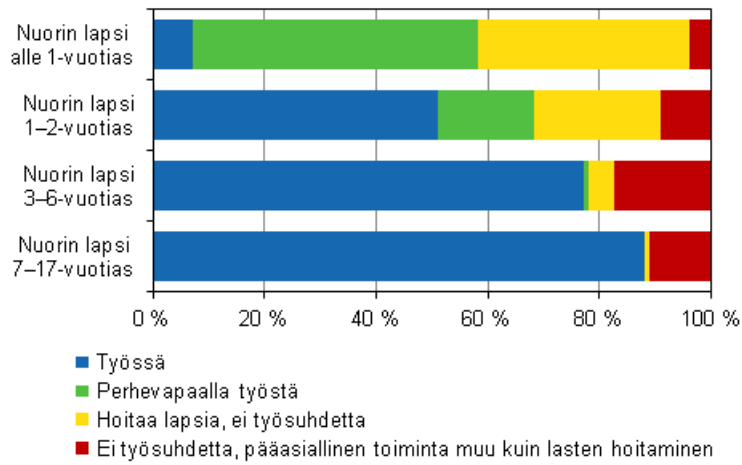
Alle vuoden ikäisten lasten äideistä vain harva on työssä, mutta 1–2-vuotiaiden lasten äideistä jo yli puolet (kuvio 5). Kun nuorin lapsi on 3–6-vuotias, suurin osa äideistä on palannut töihin. Kaikista kouluikäisten lasten äideistä jo lähes 90 prosenttia on työssä.

Äitien koulutus vaikuttaa työssäkäyntiin. Korkea-asteen koulutuksen saaneilla äidillä on useammin voimassa oleva työsuhde perhevapaan aikana ja he palaavat nopeammin töihin kuin muut äidit.

Korkea-asteen ja keskiasteen koulutuksen suorittaneista äideistä yli puolet on työssä ennen kuin nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Nuorimman lapsen ollessa 3–6-vuotias, korkea-asteen suorittaneista äideistä jo 86 prosenttia on työssä, kun taas keskiasteen suorittaneista 69 prosenttia. Niistä äideistä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta, noin puolet on tässä vaiheessa töissä ja yhtä suuri osa on kokonaan työelämän ulkopuolella. Isien työssäolo pysyy melko tasaisena lasten iästä huolimatta, koska isät pitävät usein lyhyempiä lastenhoitovapaita kuin äidit.

Kuvio 5. Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2013, 20–59-vuotiaat

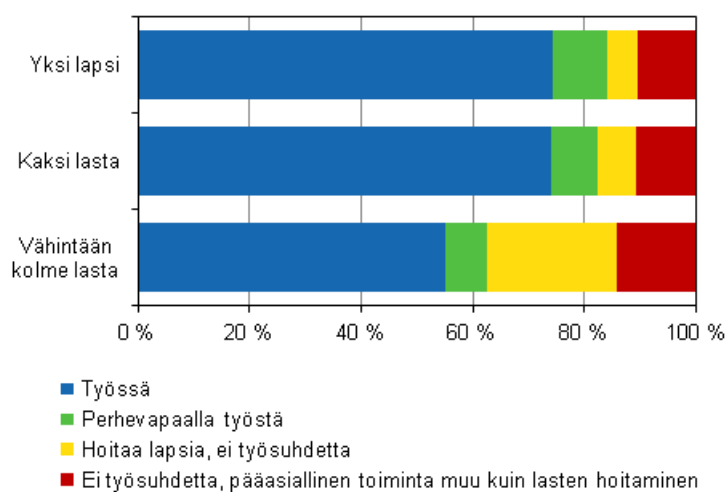

5. Monilapsisten perheiden äidit aikaisempaa useammin kotona

Lasten iän lisäksi myös lasten lukumäärä vaikuttaa äitien työssä olemiseen (kuvio 6). Yhden ja kahden lapsen perheissä noin kolme neljästä äidistä on työssä. Kun lapsia on vähintään kolme, työssä on enää hieman yli puolet äideistä.

Kotiäideiksi voidaan tulkita ne äidit, joilla ei ole voimassaolevaa työsuhdetta ja jotka ilmoittivat pääasialliseksi tehtäväkseen lastensa hoitamisen. Näin tulkiten kuusi prosenttia yhden tai kahden lapsen äideistä voidaan luokitella kotiäideiksi. Useamman lapsen äideistä jo lähes joka neljäs on kotiäiti. Kaikista lapsiperheistä noin viidennes on sellaisia, joissa on vähintään kolme lasta.

Kuvio 6. Äitien työssäolo ja perhevapaat lasten lukumäärän mukaan vuonna 2013, 20–59-vuotiaat

6. Käsitteitä

Lapsiperheen vanhempia - äitejä ja isää - ovat ne naiset ja miehet, joilla on samassa kotitaloudessa asuvia alle 18-vuotiaita omia tai puolison lapsia.

Lapsettomiksi luokitellaan tässä naiset ja miehet, joilla ei ole samassa kotitaloudessa asuvia alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsettomiin kuuluvat siis

- henkilöt, joilla ei ole lainkaan lapsia
- ns. etävanhemmat, joiden lapsi asuu tai on kirjoilla toisen vanhemman luona
- sekä vanhemmat, joiden lapset ovat täyttäneet 18 vuotta tai ovat jo muuttaneet omaan kotitalouteen.

Perhevapaisiin sisältyvät äitiys- ja isyysvapaa, vanhempainvapaa (ml. isäkuukausi) ja hoitovapaa. Ne ovat vapaita, joita pienten lasten vanhemmilla on lain mukaan oikeus pitää lasten hoidon takia siihen saakka, kun nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Vanhempien työsuhde säilyy perhevapaiden ajan. Perhevapailla olevista luokitellaan työvoimatutkimuksessa työllisiksi äitiys- ja isyysvapaalla olevat sekä ne, joiden vapaat kestävät vähemmän kuin kolme kuukautta.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle 3 kuukautta. Työstä hoitovapaalla olevat äidit luokituvat useimmiten työvoiman ulkopuolelle, sillä hoitovapaata pidetään yleensä äitiysvapaan ja vanhempainvapaan perään, jolloin vapaan kokonaiskesto on yli kolme kuukautta. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskenteleviä.

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä. Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä.

Työttömyysaste on työttömien prosenttiosuus samanikäisestä työvoimasta eli työllisistä ja työttömistä. Koko väestön työttömyysaste lasketaan 15–74-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutena samanikäisestä työvoimasta.

Koulutusasteen kuvaus (Koulutusluokitus 2011, koulutusaste) löytyy seuraavasta linkistä:
http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/_linkki/koulustem.html.

7. Työvoimatutkimuksen kotitalousosa antaa tietoa perheiden työllisyydestä

Tässä julkaisussa esitetyt tiedot perustuvat työvoimatutkimuksessa saatuihin haastattelutietoihin. Työvoimatutkimuksen avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa. Tutkimuksen tietosisältö perustuu EU:n asetukseen. Suurimmassa osassa Euroopan maita työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu kotitalousotokseen, mikä tarkoittaa sitä, että haastatellaan samalla kertaa kaikki tietyssä osoitteessa asuvat saman kotitalouden jäsenet. Suomen lisäksi vain Ruotsissa, Tanskassa ja Sveitsissä otos on henkilöpohjainen, eli haastateltavana on vain otokseen poimittu kohdehenkilö.

EU:n asetus kuitenkin edellyttää tietoja myös kotitaloudesta ja Suomessa tämä on ratkaistu hyödyntämällä työvoimatutkimuksen paneeliominaisuutta. Samaa henkilöä haastatellaan työvoimatutkimuksessa yhteensä viisi kertaa puolentoista vuoden aikana. Viidennellä haastattelukerralla tehdään perushaastattelun lisäksi kotitaloushaastattelu, jossa selvitetään kohdehenkilön kotitalouden jäsenet sekä kotitalouteen kuuluvien 15–74-vuotiaiden toiminta työmarkkinoilla. Näin saatavan aineiston avulla voidaan tarkastella esimerkiksi molempien puolisoiden työmarkkina-asemaa yhdessä. Tässä julkaisussa on kuitenkin keskitytty vain perheisiin, joiden vanhemmat kuuluvat ikäryhmään 20–59 vuotta.

Vuoden 2013 kotitalousaineistossa on noin 53 000 henkilöä, jotka muodostavat 20 000 kotitaloutta. Työvoimatutkimuksen kotitalousosaa on kerätty nykymuotoisena vuodesta 2003, ja tiedot ovat julkaistavissa pääsääntöisesti vuodesta 2004 lähtien.

Liitetaulukot, aikasarjataulukot vuosilta 2009–2013

Liitetaulukko 1. Työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat

		Työllisyysaste, %				
		Vuosi				
		2009	2010	2011	2012	2013
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	78,1	78,2	78,5	78,9	77,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	83,1	83,4	83,5	83,2	82,1
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	70,4	69,7	69,5	71,3	67,5
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	86,3	87,7	86,3	84,9	85,0
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	89,3	89,7	90,8	90,1	89,9
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	75,2	75,2	75,7	76,4	75,5
Miehet	Yhteensä	78,9	79,3	80,1	80,2	79,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	90,2	91,6	91,5	90,6	91,2
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	89,9	91,2	90,4	91,4	89,1
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	90,6	93,3	92,8	90,0	92,6
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	90,3	91,1	91,6	90,4	91,9
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	72,9	72,8	74,1	74,7	73,0
Naiset	Yhteensä	77,2	77,1	76,9	77,5	76,5
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	76,5	75,7	76,1	76,2	73,6
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	51,3	48,7	49,2	51,6	46,4
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	82,3	82,4	80,1	80,1	77,8
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	88,4	88,4	90,2	89,9	88,1
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	77,7	77,9	77,4	78,4	78,3

Liitetaulukko 2. Työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat

		Työllisyysaste, %				
		Vuosi				
		2009	2010	2011	2012	2013
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	78,1	78,2	78,5	78,9	77,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	83,1	83,4	83,5	83,2	82,1
	- 1 lapsi	82,8	83,9	84,7	83,5	83,7
	- 2 lasta	86,9	85,5	85,6	85,5	84,8
	- 3 lasta tai enemmän	76,7	78,7	77,2	78,3	74,0
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	75,2	75,2	75,7	76,4	75,5
Miehet	Yhteensä	78,9	79,3	80,1	80,2	79,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	90,2	91,6	91,5	90,6	91,2
	- 1 lapsi	89,2	90,7	90,8	89,6	89,5
	- 2 lasta	92,3	92,1	92,7	91,4	92,8
	- 3 lasta tai enemmän	88,4	92,5	90,5	91,3	91,6
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	72,9	72,8	74,1	74,7	73,0
Naiset	Yhteensä	77,2	77,1	76,9	77,5	76,5
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	76,5	75,7	76,1	76,2	73,6
	- 1 lapsi	77,0	77,7	79,3	78,0	78,4
	- 2 lasta	81,8	79,1	78,8	79,7	77,2
	- 3 lasta tai enemmän	65,3	65,2	64,3	65,5	57,0
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	77,7	77,9	77,4	78,4	78,3

Liitetaulukko 3. Työvoimaosuudet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat

		Työvoimaosuus, %				
		Vuosi				
		2009	2010	2011	2012	2013
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	84,6	84,8	84,6	84,9	84,3
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	87,3	87,8	87,2	87,1	86,5
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	74,2	74,2	73,2	74,8	72,0
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	91,9	92,7	91,1	89,7	90,1
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	93,1	93,8	94,1	93,8	93,8
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	83,1	83,0	83,1	83,6	83,1
Miehet	Yhteensä	86,2	86,8	87,0	87,0	86,3
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	94,4	95,6	95,0	94,3	95,0
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	93,6	95,7	94,4	94,9	94,0
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	96,3	97,2	95,8	93,8	95,6
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	94,1	94,9	95,0	94,2	95,3
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	81,8	82,1	82,8	83,1	81,9
Naiset	Yhteensä	83,0	82,7	82,2	82,7	82,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	80,6	80,5	80,0	80,3	78,5
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	55,2	53,0	52,6	55,2	50,6
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	87,8	88,4	86,6	85,9	84,9
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	92,2	92,9	93,2	93,5	92,5
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	84,5	84,1	83,5	84,2	84,4

Liitetaulukko 4. Työvoimaosuudet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat

		Työvoimaosuus, %				
		Vuosi				
		2009	2010	2011	2012	2013
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	84,6	84,8	84,6	84,9	84,3
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	87,3	87,8	87,2	87,1	86,5
	- 1 lapsi	87,5	88,3	88,8	87,4	88,2
	- 2 lasta	90,2	90,2	88,7	89,3	88,5
	- 3 lasta tai enemmän	81,4	82,3	81,2	82,2	79,4
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	83,1	83,0	83,1	83,6	83,1
Miehet	Yhteensä	86,2	86,8	87,0	87,0	86,3
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	94,4	95,6	95,0	94,3	95,0
	- 1 lapsi	93,9	95,1	94,7	93,5	94,3
	- 2 lasta	95,7	96,3	95,4	95,0	95,8
	- 3 lasta tai enemmän	93,2	95,5	94,7	94,5	95,0
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	81,8	82,1	82,8	83,1	81,9
Naiset	Yhteensä	83,0	82,7	82,2	82,7	82,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	80,6	80,5	80,0	80,3	78,5
	- 1 lapsi	81,9	82,4	83,6	81,9	82,6
	- 2 lasta	84,9	84,3	82,2	83,8	81,7
	- 3 lasta tai enemmän	70,0	69,6	68,2	70,1	64,3
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	84,5	84,1	83,5	84,2	84,4

Liitetaulukko 5. Työttömyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat

		Työttömyysaste, %				
		Vuosi				
		2009	2010	2011	2012	2013
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	7,7	7,8	7,2	7,0	7,6
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	4,8	5,0	4,2	4,5	5,1
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	5,1	6,0	5,1	4,8	6,3
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	6,0	5,4	5,2	5,3	5,7
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	4,1	4,4	3,4	3,9	4,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	9,5	9,4	8,9	8,6	9,1
Miehet	Yhteensä	8,4	8,6	7,9	7,8	8,3
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	4,4	4,2	3,7	3,9	4,0
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	4,0	4,7	4,2	3,7	5,2
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	5,9	4,0	3,1	4,0	3,2
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	4,0	4,0	3,6	3,9	3,6
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	10,9	11,4	10,5	10,1	10,9
Naiset	Yhteensä	7,0	6,8	6,4	6,3	6,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	5,2	5,9	4,9	5,1	6,3
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	7,0	8,3	6,5	6,5	8,3
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	6,2	6,8	7,4	6,7	8,4
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	4,1	4,8	3,2	3,9	4,7
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	8,0	7,4	7,3	7,0	7,3

Liitetaulukko 6. Työttömyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuosina 2009 - 2013, 20-59-vuotiaat

		Työttömyysaste, %				
		Vuosi				
		2009	2010	2011	2012	2013
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	7,7	7,8	7,2	7,0	7,6
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	4,8	5,0	4,2	4,5	5,1
	- 1 lapsi	5,4	5,1	4,6	4,5	5,1
	- 2 lasta	3,6	5,2	3,5	4,3	4,2
	- 3 lasta tai enemmän	5,8	4,5	5,0	4,8	6,8
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	9,5	9,4	8,9	8,6	9,1
Miehet	Yhteensä	8,4	8,6	7,9	7,8	8,3
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	4,4	4,2	3,7	3,9	4,0
	- 1 lapsi	5,0	4,6	4,2	4,2	5,1
	- 2 lasta	3,5	4,4	2,8	3,7	3,0
	- 3 lasta tai enemmän	5,2	3,1	4,5	3,4	3,6
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	10,9	11,4	10,5	10,1	10,9
Naiset	Yhteensä	7,0	6,8	6,4	6,3	6,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	5,2	5,9	4,9	5,1	6,3
	- 1 lapsi	5,9	5,6	5,1	4,8	5,1
	- 2 lasta	3,7	6,1	4,2	4,9	5,5
	- 3 lasta tai enemmän	6,7	6,3	5,7	6,6	11,4
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	8,0	7,4	7,3	7,0	7,3

Liitetaulukko 7. Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2013, 20-59-vuotiaat

	1000 henkeä				
	Yhteensä	Työssä	Perhevapaalla työstä	Hoitaa lapsia, ei työsuhdetta	Ei työsuhdetta, pääasiallinen toiminta muu kuin lasten hoitaminen
Alle 18-vuotiaiden lasten äidit yhteensä	517	363	45	50	59
- nuorin lapsi alle 3-vuotias	151	54	44	42	11
- nuorin lapsi 3-6-vuotias	116	89	.	5	20
- nuorin lapsi 7-17-vuotias	249	220	.	.	27

Liitetaulukko 8. Äitien työssäolo ja perhevapaat lasten lukumäärän mukaan vuonna 2013, 20-59-vuotiaat

	1000 henkeä				
	Yhteensä	Työssä	Perhevapaalla työstä	Hoitaa lapsia, ei työsuhdetta	Ei työsuhdetta, pääasiallinen toiminta muu kuin lasten hoitaminen
Alle 18-vuotiaiden lasten äidit yhteensä	517	363	45	50	59
- 1 lapsi	216	160	21	12	23
- 2 lasta	196	145	17	13	21
- 3 lasta tai enemmän	105	58	8	24	15

Laatuseloste: Työvoimatutkimus

1. Tilastotietojen relevanssi

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen tietosisältö perustuu EU:n asetukseen, ja tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta työmarkkinoilla yhden viikon aikana. Työmarkkina-aseman perusluokittelussa väestö jaetaan työllisiin, työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin. Näistä työlliset ja työttömät yhdessä muodostavat työvoiman.

Tutkimus antaa tuoreen ja kattavan kuvan työvoimasta ja työmarkkinoiden muutoksista. Julkisuudessa seurataan kuukausittain erityisesti työllisyyden ja työttömyyden muutoksia edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta. Kausitasoitettuja lukuja käytetään seurattaessa muutoksen trendiä. Tutkimus antaa tietoa myös työikäisistä henkilöistä, jotka eivät ole työssä tai työnhakijoina. Vuodesta 2003 alkaen on saatu osaotokselta tietoja myös kotitalouksien rakenteesta sekä kotitalouden kaikkien 15–74-vuotiaiden toiminnasta suhteessa työmarkkinoihin. Työvoimatutkimuksen tietosisällöstä on kuvaus osoitteessa:

http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2008-02-19_tlu_001.html.

Työvoimatutkimuksen kuukausi- ja neljännesvuositulokset kertovat työllisyyden kausi- ja suhdannevaihteluista. Työvoimatutkimuksen aikasarjat taas kuvaavat työmarkkinoiden muutoksia pitkillä ajanjaksoilla. Vuosikeskiarvot kuvaavat työvoimaa eli työllisiä ja työttömiä sekä työvoiman ulkopuolella olevia esimerkiksi toimialan, ammatin, koulutuksen, iän, sukupuolen ja alueen mukaan ryhmiteltynä.

Tutkimuksen tuloksia käytetään muun muassa työvoimapolitiittisten ennusteiden ja suunnitelmien laadinnassa, päätösten teon tukena sekä erilaisten toimien työllisyysvaikutusten seurannassa. Tärkeitä tulosten käyttäjiä ovat ministeriöt, aluesuunnittelusta vastaavat elimet, työnantaja- ja työntekijäjärjestöt, yliopistot ja tutkimuslaitokset, kansainväliset järjestöt ja Euroopan unioni. Tilastokeskuksessa tietoja käytetään esimerkiksi kansantalouden tilinpidon laadinnassa. Euroopan unionin tilastovirasto, Eurostat, ohjaa tutkimuksen sisältöä ja seuraa sen laatua. Eurostat tuottaa sille toimitetuista neljännesvuosiaineistoista omia rakenneindikaattoreitaan ja muita tilastoja.

Tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja määritelmät noudattavat YK:n kansainvälisen työjärjestön ILO:n suosituksia ja Euroopan unionin tilastotoimen asetuksia. Työvoimatutkimuksen nykyinen tietosisältö perustuu pääosin Euroopan unionin työvoimatutkimuksia koskeviin asetuksiin (577/98, 2257/2003 ja 430/2005). Euroopan unionin työvoimatutkimuksesta löytyy tarkempi kuvaus osoitteesta:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/EU_labour_force_survey. Vuodesta 1999 lähtien työvoimatutkimuksen yhteydessä on tehty EU-maiden yhteinen ad hoc -lisätutkimus, jonka aihe vaihtelee vuosittain. Ad hoc -tutkimuksista tarkemmin osoitteessa: http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2011-11-28_men_001.html.

Käsitteitä:

- **Työllinen** on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaiseta vastaan tai voittoa saadakseen tai on ollut tilapäisesti pois työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on oma sairaus tai äitiys- tai isyysvapaa tai poissaolo on kestänyt alle 3 kk. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai perheenjäsenen yrityksessä palkatta avustavia.
- **Työtön** on henkilö, joka tutkimusviikolla on työtä vailla, on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi vastaanottaa työtä kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kolmen kuukauden kuluessa, luetaan työttömäksi, jos hän voisi aloittaa työt kahden viikon sisällä.
- **Työvoimaan** kuuluvat kaikki ne, jotka tutkimusviikolla olivat työllisiä tai työttömiä.

- **Työvoiman ulkopuolella oleva väestö** koostuu henkilöistä, jotka tutkimusviikolla eivät olleet työllisiä tai työttömiä. Työvoiman ulkopuolella olevista voidaan käyttää myös nimitystä työvoimaan kuulumaton väestö. Muita työvoimatutkimuksen käsitteitä on selitetty osoitteessa:
<http://tilastokeskus.fi/til/tyti/kas.html>.

Työvoimatutkimuksessa käytettäviä luokituksia ovat Toimialaluokitus 2008 (TOL 2008, NACE Rev. 2), Ammattiluokitus 2010 (ISCO-08), Sosioekonomisen aseman luokitus 1989 (Ammattiluokitus 2010 pohjalta) ja Koulutusluokitus 1997 (ISCED) sekä alueluokituksista suuralue, aluehallintovirasto (AVI), elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) sekä maakunta.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Työvoimatutkimuksen perusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat 15–74-vuotiaat henkilöt. Perusjoukkoon kuuluvat myös tilapäisesti ulkomailla (alle vuoden) oleskelevat sekä Suomen väestötietojärjestelmään rekisteröidyt ulkomaalaiset, joiden oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden (<http://www.vrk.fi/default.aspx?id=179>).

Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa. Haastattelut tehdään kolmen kuukauden välein, paitsi neljäs haastattelu, joka tehdään kuuden kuukauden kuluttua kolmannelta haastattelusta. Ensimmäisen ja viimeisen haastattelun väli on 15 kuukautta. Joka kuukauden otokseen kuuluu noin 12 000 henkilöä, keskimäärin noin joka 300. henkilö perusjoukosta. Yhden tutkimuskuukauden otos koostuu viidestä rotaatioryhmästä, jotka ovat tulleet tutkimukseen mukaan eri aikoina. Otos vaihtuu asteittain siten, että kolmena peräkkäisenä kuukautena vastaamisvuorossa ovat eri henkilöt. Peräkkäisinä vuosineljänneksinä vastaajista 3/5 on samoja. Peräkkäisten vuosien otosten päällekkäisyys on 2/5. Tietoja kerätään kaikilta vuoden viikoilta.

Suurimmassa osassa Euroopan maita työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu kotitalousotokseen, mikä tarkoittaa sitä, että haastatellaan samalla kertaa kaikki tiettyssä osoitteessa asuvat saman kotitalouden jäsenet. Suomen lisäksi vain Ruotsissa, Tanskassa ja Sveitsissä otos on henkilöperäinen, eli haastateltavana on vain otokseen poimittu kohdehenkilö. EU:n asetus kuitenkin edellyttää tietoja myös kotitaloudesta, ja Suomessa tämä on ratkaistu hyödyntämällä työvoimatutkimuksen paneeliominaisuutta. Viidennellä haastattelukerralla tehdään perushaastattelun lisäksi kotitaloushaastattelu, jossa selvitetään kohdehenkilön kotitalouden jäsenet sekä kotitalouteen kuuluvien 15–74-vuotiaiden toiminta työmarkkinoilla. Jotta aineisto kuvaisi koko väestöä, siihen on lisätty ylimääräisen otoksen avulla myös sellaisia kotitalouksia, joiden kaikki jäsenet ovat 75 vuotta täyttäneitä. Alle 15-vuotiaita lapsia ja yli 75-vuotiaita ei työvoimatutkimuksessa haastatella, vaan heille luodaan muutamia työmarkkina-asemaa kuvaavia tietoja keinotekoisesti.

Kotitalousaineiston avulla voidaan tarkastella esimerkiksi perheen yhteyttä työllisyyteen sekä molempien puolisoitten työmarkkina-asemaa yhdessä. Vuonna 2013 kotitalousaineistossa oli noin 53 000 henkilöä, jotka muodostivat 23 000 kotitaloutta. Työvoimatutkimuksen kotitalousosaa on kerätty nykymuotoisena vuodesta 2003, ja tiedot ovat julkaistavissa pääsääntöisesti vuodesta 2004 lähtien.

Tutkimuksen tietosisältö vaihtelee eri tutkimuskerroilla. Ensimmäisellä tutkimuskerralla kysytään tarkemmin joitakin perustietoja, joiden ennallaan pysyminen tarkistetaan seuraavilla tutkimuskerroilla. Viimeisellä eli viidennellä tutkimuskerralla tietosisältö on laajempi, kun mukana on kotitalousosa ja vuosittain eri aiheesta tehtävä ad hoc -osa sekä joitain lisäkysymyksiä päätyöhön liittyen.

Tilastokeskuksen haastattelijat keräävät tiedot tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vuonna 2013 tehtiin noin 106 000 haastattelua. Tutkimuksen vastauskato oli keskimäärin 27 prosenttia.

Otoksesta saadut tulokset painotetaan vastaamaan koko 15–74-vuotiasta väestöä. Vastauskadon vaikutuksia tuloksiin korjataan käyttämällä niin kutsuttua painojen kalibrointia, jossa painotuksella tuotetaan oikeat väestöjakaumat alueen, sukupuolen ja iän mukaan. Aputietona käytetään lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisterin tietoja.

Työvoimatutkimuksen luvut, kuten kaikki otostutkimuksilla saadut luvut ovat niin kutsuttuja estimaatteja. **Estimaatti** on matemaattisella menettelyllä (estimoinnilla) otoshavainnot käyttäen saatu arvio perusjoukon

ominaisuudesta. Esimerkiksi tietyn kuukauden julkaistu työttömien lukumäärä on tällaisella menettelyllä saatu Suomen 15–74-vuotiaiden työttömien lukumäärää koskeva arvio eli estimaatti.

Neljännesvuosi- ja vuosiestimaatit ovat kuukausiestimaattien keskiarvoja. Työpäivät ja tehdyt työtunnit estimoidaan kyseisen kuukauden kalenteripäivien lukumäärän mukaan. Työpäivien ja tehtyjen työtuntien neljännesvuosi- ja vuosiestimaatit ovat kuukausiestimaattien summia.

Työvoimatutkimuksen työllisyys- ja työttömyysluvut vaihtelevat suhteellisen säännöllisesti vuoden eri kuukausina. Työvoimatutkimuksesta julkaistaan myös niin kutsuttuja trendejä, joista on poistettu vuodesta toiseen samantyyppisenä toistuva vaihtelu. Pitkän aikavälin kehityksen suunta sekä suhdannevaihtelu ovat paremmin havaittavissa trendistä kuin tasoittamattomista kuukausiluvuista. Käytetystä menetelmästä johtuen trendin viimeisimmät luvut muuttuvat jonkin verran, kun seuraavan kuukauden tiedot liitetään mukaan aikasarjaan. Tämä trendien ennakkollinen luonne on syytä ottaa huomioon luvuista päätelmiä tehtäessä. Aikasarjojen trendikomponentit on laskettu kesäkuusta 2007 alkaen EU:n tilastoviraston Eurostatin suosittamalla Tramo/Seats -menetelmällä. Trendistä ja sen käytön rajoituksista on kerrottu tarkemmin osoitteessa: <http://tilastokeskus.fi/til/tyti/men.html>.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Työvoimatutkimuksen lukujen luotettavuuteen vaikuttavat vastauskato (ks. edellä), mittausvirheet sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu.

Mittausvirheitä syntyy muun muassa siitä, että kysymykset voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoilla, vastaaja ei muista tai ei halua kertoa joitain tietoja tai vastausten kirjaamisessa tapahtuu virheitä. Mittausvirheitä pyritään vähentämään kehittämällä ja testaamalla haastattelukysymyksiä, haastatteluohjeita, käyttöliittymää sekä kouluttamalla haastattelijoita.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeaisivat jonkin verran toisistaan. Arvioitaessa karkeasti otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun suuruutta erilaisissa tilanteissa on pääperiaatteena, että **lukuihin sisältyy sitä vähemmän otannasta aiheutuvaa epävarmuutta, 1) mitä suuremman otoksen pohjalta luvut on laskettu ja 2) mitä suurempaa väestöryhmää luvut kuvaavat**. Esimerkiksi neljännesvuotta koskevat luvut ovat tarkempia kuin samaa asiaa koskevat kuukausiluvut, koska neljännesvuositiedot on saatu haastattelemalla kolminkertainen määrä henkilöitä verrattuna kuukausitietoihin. Koko vuotta koskevat luvut ovat kaikkein tarkimpia. Jälkimmäinen periaate tarkoittaa sitä, että samankokoisella otoksella saadut työllisten ja työttömien lukumäärää koskevat luvut eli estimaatit ovat sitä tarkempia, mitä suurempaa osaryhmää ne koskevat. Tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Tämän vuoksi esimerkiksi työttömien lukumäärät eri ikäryhmissä tai eri alueilla eivät ole yhtä luotettavia kuin kaikkien työttömien lukumäärä.

Otannasta aiheutuvaa epätarkkuutta arvioidaan estimaatin **keskivirheen** avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat sekä otoksen koko että tarkastelun kohteena olevan ominaisuuden vaihtelu eli muuttujan varianssi. Keskivirheen avulla voidaan laskea estimaatin **luottamusväli**, jolla haettu perusjoukon arvo sijaitsee tietyllä todennäköisyydellä. Työvoimatutkimuksessa käytetty **95 prosentin luottamusväli on väli, jolla kiinnostuksen kohteena olevan ominaisuuden todellinen arvo sijaitsee 95 prosentin todennäköisyydellä**. Jos esimerkiksi tietyn kuukauden työttömien määrän estimaatti on 230 000 ja sen keskivirhe 7 700, on työttömien määrän 95 prosentin luottamusväli $230\,000 \pm 15\,100$ eli 214 900–245 100 henkeä. Estimaattiin lisättävä ja siitä vähennettävä osa saadaan kertomalla estimaatin keskivirhe 95 prosentin luottamusvälin kertoimella 1,96. Tämä osa kuvaa otannasta aiheutuvaa epävarmuutta ja sitä kutsutaan estimaatin **virhemarginaaliksi**.

Esimerkkejä työllisten ja työttömien lukumäärän tarkkuudesta osaryhmän koon mukaan

Satunnaisvaihtelun suuruusluokan havainnollistamiseksi esitetään seuraavissa taulukoissa 1–3 esimerkkejä erikokoisista työllisten ja työttömien lukumäärän estimaateista, niiden virhemarginaaleista ja muista luotettavuuden tunnusluvuista. Esimerkeissä esitetty satunnaisvaihtelun suuruusluokka on karkea arvio satunnaisvaihtelun ylärajasta, kun tarkastelun kohteena on **vastaavankokoinen työllisten tai työttömien lukumäärän estimaatti sukupuolen, iän tai alueen mukaan**. Esimerkiksi vastaavankokoisissa toimialan

mukaisissa osaryhmissä virhemarginaalit ovat suurempia. Taulukon 1 esimerkit koskevat kuukausiestimaatteja. Taulukoissa 2–3 on vastaavat tiedot neljännesvuosi- ja vuosiestimaattien osalta.

Taulukko 1. Esimerkkejä eri kokoluokan kuukausiestimaattien tarkkuudesta: Työllisten ja työttömien lukumäärät sukupuolen, iän ja alueen mukaan.¹⁾

	Kuukausi- estimaatti	Kuukausiestimaatin virhemarginaalit (95 %:n luottamusväli)	Keskivirhe	Suhteellinen keskivirhe
	henkeä	henkeä	henkeä	%
Työlliset	2 400 000	± 27 800	14 200	0,6
	1 200 000	± 21 000	10 700	0,9
	600 000	± 15 300	7 800	1,3
	300 000	± 11 600	5 900	2,0
	100 000	± 6 700	3 400	3,4
	50 000	± 4 700	2 400	4,8
	10 000	± 2 900	1 500	15,0
Työttömät	230 000	± 15 100	7 700	3,3
	120 000	± 11 800	6 000	5,0
	90 000	± 10 800	5 500	6,1
	60 000	± 9 000	4 600	7,7
	30 000	± 6 900	3 500	11,7
	20 000	± 5 100	2 600	13,0
	10 000	± 3 700	1 900	19,0

1) Tietoja voi käyttää suuntaa-antavina arvioina vastaavankokoisten sukupuolen, iän ja alueen mukaisten työllisten tai työttömien lukumäärien tarkkuudesta.

Taulukosta 1 voidaan esimerkiksi nähdä, että jos osaryhmän työllisten kuukausiestimaatti on noin 300 000 henkeä, sijoittuu perusjoukon todellinen työllisten lukumäärä 95 prosentin todennäköisyydellä välille 300 000 ± 11 600 henkeä. Tämä luottamusvälin koko suhteessa estimaatin kokoon on selvästi suurempi kuin vastaava osuus taulukon ylimmän rivin suuren estimaatin kohdalla. 300 000 henkeä pienempien estimaattien luottamusvälit ovat suhteellisesti vielä suurempia.

Taulukoiden 1–3 tietojen keskinäinen vertailu havainnollistaa myös sitä, että vuosi- ja neljännesvuositiedot ovat kuukausitietoja tarkempia. Edellä tarkasteltua 300 000 hengen työllisten estimaattia vastaavan neljännesvuosiestimaatin 95 prosentin luottamusväli, 300 000 ± 6 700, henkeä (taulukko 2) on kuukausiestimaatin luottamusväliä selvästi pienempi. Vuosiestimaatit ovat vielä neljännesvuosiestimaatteja tarkempia (taulukko 3). Tämä tarkkuuden ero ei ole kuitenkaan yhtä suuri kuin vastaava ero kuukausi- ja neljännesvuositietojen välillä.

Taulukko 2. Esimerkkejä eri kokoluokan neljännesvuosiestimaattien tarkkuudesta: Työllisten ja työttömien lukumäärät sukupuolen, iän ja alueen mukaan.¹⁾

	Neljännes- vuosiestimaatti	Neljännes- vuosiestimaatin virhemarginaalit (95 %:n luottamusväli)	Keskivirhe	Suhteellinen keskivirhe
	henkeä	henkeä	henkeä	%
Työlliset	2 400 000	± 16 100	8 200	0,3
	1 200 000	± 12 500	6 400	0,5
	600 000	± 8 800	4 500	0,8
	300 000	± 6 700	3 400	1,1
	100 000	± 4 700	2 400	2,4
	50 000	± 3 900	2 000	4,0
	10 000	± 2 000	1 000	10,0
Työttömät	230 000	± 8 800	4 500	2,0
	120 000	± 6 900	3 500	2,9
	90 000	± 6 100	3 100	3,4
	60 000	± 5 100	2 600	4,3
	30 000	± 3 500	1 800	6,0
	20 000	± 3 100	1 600	8,0
	10 000	± 2 400	1 200	12,0

1) Tietoja voi käyttää suuntaa-antavina arvioina vastaavankokoisten sukupuolen, iän ja alueen mukaisten työllisten tai työttömien lukumäärien tarkkuudesta.

Taulukko 3. Esimerkkejä eri kokoluokan vuosiestimaattien tarkkuudesta: Työllisten ja työttömien lukumäärät sukupuolen, iän ja alueen mukaan.¹⁾

	Vuosi- estimaatti	Vuosiestimaatin virhemarginaalit (95 %:n luottamusväli)	Keskivirhe	Suhteellinen keskivirhe
	henkeä	henkeä	henkeä	%
Työlliset	2 400 000	± 15 700	8 000	0,3
	1 200 000	± 11 400	5 800	0,5
	600 000	± 7 800	4 000	0,7
	300 000	± 6 100	3 100	1,0
	100 000	± 3 300	1 700	1,7
	50 000	± 2 500	1 300	2,6
	10 000	± 800	400	4,0
Työttömät	230 000	± 7 100	3 600	1,6
	120 000	± 5 700	2 900	2,4
	90 000	± 4 500	2 300	2,6
	60 000	± 3 500	1 800	3,0
	30 000	± 2 400	1 200	4,0
	20 000	± 2 000	1 000	5,0
	10 000	± 1 600	800	8,0

1) Tietoja voi käyttää suuntaa-antavina arvioina vastaavankokoisten sukupuolen, iän ja alueen mukaisten työllisten tai työttömien lukumäärien tarkkuudesta.

Estimoinnin luotettavuuden tilastotieteellinen kuvaus

Työvoimatutkimuksen estimointimenetelmä perustuu painojen kalibrointiin, jossa alkuperäisiä otosasetelmasta laskettuja otospainoja muokataan regressiomallin avulla siten, että halutut väestöjakaumat saadaan oikeiksi.

Estimaattien tarkkuutta arvioidaan niiden keskivirheen avulla. **Keskivirhe** (otosvarianssin neliöjuuri) ilmaisee sen, kuinka tiiviisti havainnoista estimoitu parametrin arvo on keskittynyt mitattavan perusjoukon parametrin ympärille. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otosasetelma, havaintojen lukumäärä tarkasteltavassa kokonais- tai osajoukossa, tutkimusmuuttujan jakaumasta aiheutuva vaihtelu sekä laskentakaavan ominaisuudet.

Keskivirheestä johdettavia havaintojen luotettavuuden tunnuslukuja ovat luottamusvälit ja suhteellinen keskivirhe. **Luottamusväli** kuvaa sitä, kuinka laajalla alueella perusjoukon todellinen parametrin arvo on suhteessa otoksesta laskettuun estimaattiin. Luottamusväliä laskettaessa kiinnitetään haluttu riskitaso. Työvoimatutkimuksessa käytetty 5 prosentin riskitaso tarkoittaa sitä, että jos otosten ottamista toistettaisiin, parametrin todellinen arvo osuisi 95 tapauksessa sadasta luottamusvälin sisään ja jäisi 5 tapauksessa sadasta sen ulkopuolelle.

Suhteellinen keskivirhe (variaatiokerroin) on keskivirheen prosenttiosuus estimaatista. Keskivirheen suhteuttaminen estimaatin kokoon poistaa muuttujan mittakaavasta aiheutuvan vaikutuksen. Tämän ansiosta eri muuttujien suhteellisen keskivirheen arvoja tai saman muuttujan keskivirheen arvoja eri osajoukoissa on helppo verrata keskenään.

Työvoimatutkimuksen kuukausi- ja neljännesvuositiedoille käytetään keskivirheen estimaattorina yleistetyn regressioestimaattorin (GREG) varianssiestimaattoria. Vuosiestimaattien tilastolliseen tarkkuuteen ja sen arviointiin vaikuttaa se, että työvoimatutkimuksen otos vaihtuu vuoden kuluessa asteittain. Peräkkäisinä vuosineljänneksinä 60 prosenttia haastateltavista on samoja. Vuoden aikana 90 prosenttia haastatteluista koskee henkilöitä, joita on haastateltu vähintään kaksi kertaa. Samojen henkilöiden vuoden aikana eri haastatteluissa antamat vastaukset korreloivat keskenään, jos henkilön työmarkkina-asema ei muutu haastattelukertojen välillä. Tämän vastausten keskinäisen riippuvuuden huomioon ottamiseksi käytetään työvoimatutkimuksessa vuosiestimaattien keskivirheiden arviointiin 1-asteisen ryväotannan approksimaatiota, jossa useamman kerran vuoden aikana haastatelluille lasketaan rypään sisäinen varianssi. Rypäät muodostetaan haastateltavan henkilön perusteella. Rypään sisäinen varianssi on nolla, mikäli haastateltavan työmarkkina-asema ei muutu vuoden aikana eri haastattelukertojen välillä.

Esimerkiksi työttömien 230 000 hengen vuosiestimaatin keskivirheeksi saadaan käytetyllä menetelmällä 3 600 henkeä ja luottamusväliksi $230\,000 \pm 7\,100$ henkeä. Jos vuosiestimaatin pohjana olevat haastattelut olisivat koskeneet kaikki eri henkilöitä, olisi työttömien vuosiestimaatin keskivirhe ollut 2 300 ja luottamusväli $230\,000 \pm 4\,500$ henkeä. Samojen henkilöiden haastatteleminen uudelleen eri vuosineljänneksillä selittää sen, että työvoimatutkimuksen vuositietojen ja neljännesvuositietojen tarkkuuden ero ei ole niin suuri kuin tehtyjen haastattelujen lukumäärän perusteella voisi olettaa.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Työvoimatutkimuksen tuloksia julkaistaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Neljännesvuosi- ja vuositulokset ovat kuukausitulosten keskiarvoja eli ne kuvaavat tilannetta ko. tutkimusjakson ”keskimääräisellä” viikolla. Työpanosta koskevat tiedot ovat jaksojen tulosten summia. Julkaistavat tiedot ovat lopullisia. Ainoastaan kausitasoitus muuttaa hieman viimeisimpiä kausitasoitettuja kuukausituloksia. Kuukausitiedot julkaistaan noin kolmen viikon kuluttua tutkimuskuukauden päättymisestä. Neljännesvuositiedot julkaistaan samanaikaisesti kunkin vuosineljänneksen viimeisen kuukauden tietojen kanssa. Neljännesvuositiedot ovat tilastollisesti kuukausitietoja luotettavampia ja sisältävät yksityiskohtaisempia tietoja, muun muassa työllisyys- ja työpanostiedot toimialoitain sekä tarkempia alueittaisia tietoja. Yksityiskohtaisimmat tulokset julkaistaan vuositilastossa. EU:n tilastovirastolle, Eurostatille, toimitetaan neljännesvuosittain aineisto, josta laaditaan EU:n jäsenmaita koskevia tilastoja.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Työvoimatutkimuksen tulokset julkaistaan Suomen virallisen tilaston Työmarkkinat -sarjassa. Keskeisimmät kuukausi- ja neljännesvuosi- ja vuositulokset julkistetaan määräpäivinä Internetissä työvoimatutkimuksen kotisivulla <http://tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus>. Kotisivun linkeistä löytyvät muun muassa tilaston kuvaus, käsitteet ja määritelmät sekä työvoimatutkimuksen maksuttomat tilastotietokantataulukot (StatFin). Tietoja on saatavissa internetin kautta myös Tilastokeskuksen maksullisesta aikasarjatietokannasta (ASTIKA). Eurostat julkaisee työvoimatutkimuksen neljännesvuosi- ja vuositietoja omilla internet-sivuillaan.

Työvoimatilaston vuosijulkaisu sisältää katsauksen kuluneeseen tilastovuoteen, keskeisten käsitteiden määritelmät, käytettyjen luokitusten kuvaukset, aikasarja- ja vuositaulukoita sekä tämän työvoimatutkimuksen laatuselosteen. Työvoimatutkimuksen tietoja julkaistaan lisäksi säännöllisesti Suomen tilastollisessa vuosikirjassa sekä Tilastokatsauksessa. Maksullisia erityisselvityksiä voi tiedustella työvoimatutkimuksen tietopalvelusta.

Työvoimatutkimuksen tietoja ei luovuteta tunnistettavassa muodossa Tilastokeskuksen ulkopuolelle (Tilastolaki 280/2004, Henkilötietolaki 523/1999). Aineiston luovuttaminen on mahdollista ainoastaan erillisen käyttöluopapäätöksen perusteella ja tunnistetiedot poistettuna tieteellistä tutkimusta ja tilastollisia selvityksiä varten. EU-työvoimatutkimusta varten muokatut aineistot toimitetaan EU:n tilastovirastolle ilman tunnistetietoja. Työvoimatutkimuksen tiedot suojataan Tilastokeskuksen tietosuojajohtajassa määritellyn suojausluokan mukaan. Rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa: http://www.tilastokeskus.fi/meta/rekisteriselosteet/rekisteriseloste_tyovoimatutkimusty81.html

Tietopalvelu tyovoimatutkimus@tilastokeskus.fi ja puh. 029 551 1000.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Kuukausittainen työvoimatutkimus, aluksi nimellä työvoimatiedustelu, on ollut käynnissä vuodesta 1959 alkaen. Tänä aikana sen tietosisältöä, tiedonkeruutapoja ja menetelmiä on kehitetty useaan otteeseen. Keskeisimmistä tiedoista on vertailukelpoinen aikasarja vuodesta 1989 asti.

Alkuun tietosisällöltään melko suppean tutkimuksen tiedot kerättiin postikyselynä. Vuonna 1976 tietosisältö laajeni ja menetelmää uudistettiin. Vuosina 1977–1993 tutkimus koostui kuukausitiedustelusta sekä sitä täydentävästä erillisestä puhelimitse tehdystä vuosihaastattelusta. Kuukausitiedustelun tiedonkeruu muutettiin vuonna 1983 postikyselystä puhelinhaastatteluksi, minkä ansiosta vastauskato pieneni noin 30 prosentista 4 prosenttiin.

Suomen liityttyä Euroopan unioniin työvoimatutkimus harmonisoitiin Euroopan unionin yhteiseen työvoimatutkimukseen. Aluksi vuosina 1995–1998 EU-työvoimatutkimuksen tiedot kerättiin erillisenä haastattelututkimuksena keväisin maaliskuu–toukokuussa. Kuukausitutkimus uudistettiin asteittain vastaamaan EU-työvoimatutkimusta. Vuonna 1997 kuukausitutkimuksen sisältö laajentui, tiedonkeruu muuttui tietokoneavusteiseksi puhelinhaastatteluksi (CATI) sekä käsitteet ja määritelmät yhdenmukaistettiin vastaamaan entistä paremmin Euroopan unionin ja YK:n työjärjestön ILO:n ohjeita ja suosituksia. Työttömän määritelmää tarkistettiin vielä toukokuussa 1998 ja julkaistut aikasarjat korjattiin vuodesta 1989 alkaen taannehtivasti uudistettujen määritelmien mukaisiksi.

Huhtikuussa 1999 työvoimatutkimuksen tietosisältö laajeni edelleen, kun kuukausitutkimus ja EU-työvoimatutkimus yhdistyivät yhdeksi jatkuvaksi työvoimatutkimukseksi. Vuoden 2000 alusta siirryttiin jatkuvaan tutkimusviikkoon, kun aiemmin kunkin kuukauden tiedot kerättiin yhdeltä tutkimusviikolta. Jatkuvaan tutkimusviikkoon siirtyminen vaikutti työpäivä- ja työtuntitietoihin, minkä vuoksi ne eivät ole vuodesta 2000 eteenpäin täysin vertailukelpoisia aiempiin tietoihin. Vuodesta 2003 alkaen tutkimuksen tietosisältö laajeni osaotokselta kerättävällä kotitalousosalla. Vuonna 2008 otettiin käyttöön uusi tiedonkeruulomake: tutkimuksen tietosisältö muuttui hieman ja osa tiedoista siirryttiin keräämään osaotokselta, jolta kerättyjä tietoja käytetään vain vuositietoina.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Työvoimatutkimuksen lisäksi työmarkkinoihin liittyviä Tilastokeskuksen tilastoja ovat avointen työpaikkojen tilasto, työolotutkimus, työtaistelutilasto, työtapaturmatilasto sekä työssäkäyntitilasto.

Näistä työssäkäyntitilasto tuottaa tietoja väestön toiminnasta suhteessa työmarkkinoihin. Sen tiedot poikkeavat tiedonkeruutavasta sekä työllisten ja työttömien määrittelystä johtuen jonkin verran työvoimatutkimuksen tiedoista. Työssäkäyntitilasto on eri viranomaisten rekisteritietoihin pohjautuva kokonaisaineisto. Työssäkäyntitilaston tiedot henkilön toiminnasta koskevat pääosin vuoden viimeistä viikkoa. Tilaston tiedot työttömyydestä perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisteriin. Tilaston valmistuminen kestää runsaan 1 1/2 vuotta, ennakkotietojen valmistuminen noin vuoden. Koska työssäkäyntitilasto on kokonaisaineisto, tarjoaa se työvoimatutkimusta paremmin aluetietoja (myös kuntakohtaisia) sekä tietoja pienistä väestöryhmistä, esimerkiksi pienistä toimialoista ja ammattialoista. Hallinnollisiin rekistereihin perustuvan työssäkäyntitilaston käsitteet eivät ole kansainvälisesti vertailukelpoisia.

Työvoimatutkimuksen tietoja käytetään Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidossa. Muun muassa tämän vuoksi työvoimatutkimuksen keskeisten käsitteiden, kuten väestö, työllisyys ja työtunnit, määrittelemisessä noudatetaan mahdollisimman pitkälle kansantalouden tilinpidon suosituksia (YK:n System of National Accounts, SNA ja European System of Accounts, ESA). Työvoimatutkimuksessa julkisen sektorin määrittely poikkeaa jonkin verran kansantalouden tilinpidon sektoriluokittelusta. Asevelvolliset luokitellaan kansantalouden tilinpidossa ILO:n suosituksen mukaan työllisiksi, kun taas työvoimatutkimuksessa asevelvolliset ovat työvoiman ulkopuolella.

Euroopan unionin tilastoviraston, Eurostatin, julkaisemat Suomen työvoimatutkimuksen tulokset eroavat Suomessa julkaistuista siten, että asevelvolliset eivät ole lainkaan mukana Eurostatin tiedoissa. Useimmissa EU-maissa asevelvolliset eivät kuulu työvoimatutkimuksen kohdejoukkoon eli yksityisissä kotitalouksissa asuvaan väestöön. Tämä aiheuttaa eroja etenkin 15–24-vuotiaita koskeviin tuloksiin. Suomen julkaisemissa luvuissa asevelvollisuutta suorittavat ovat mukana työvoiman ulkopuolisessa väestössä. Joissain tapauksissa eroja voi tulla siitä, että Eurostatin luvuissa on mukana koko yksityisissä kotitalouksissa asuva väestö iästä riippumatta ja Suomessa 15–74-vuotias väestö.

Myös työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee tietoja työttömistä työnhakijoista. Työ- ja elinkeinoministeriön tiedot perustuvat rekisteripohjaiseen työnvälitystilastoon, joka kuvaa kuukauden viimeistä arkipäivää. Työnvälitystilaston työttömyyden määrittely perustuu lainsäädäntöön ja hallinnollisiin määräyksiin, minkä vuoksi tilastotiedot eivät ole kansainvälisesti vertailukelpoisia. Työnvälitystilastossa työttömältä ei edellytetä yhtä aktiivista työnhakua kuin työvoimatutkimuksessa. Myös opiskelijoiden hyväksymisessä työttömiksi on eroja. Tietoja tilastojen välisistä eroista on selitetty tarkemmin osoitteessa: http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2013-04-04_men_002.html.

Lisätietoja

Tarja Nieminen 029 551 3561

Anna Pärnänen 029 551 3795

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

tyovoimatutkimus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Työvoimatutkimus 2013. Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1798-7830 (pdf)